

Bemærkninger til forslaget

Med aftalen af 12. august 1981 om forsvarrets ordning, en aftale indgået af socialdemokratiet, venstre, det konservative folkeparti, centrumdemokraterne og kristeligt folkeparti, oprettedes en privat kontaktgruppe bestående af 3 repræsentanter for socialdemokratiet og to fra hvert af de øvrige partier, altså 11 partirepræsentanter. Kontaktgruppen er senere ofte omtalt som »11-mands-udvalget«, og denne betegnelse vil blive anvendt nedenfor.

Ifølge aftalen var det udvalgets formål at følge forsvarsordningens praktiske gennemførelse og at drøfte spørgsmål vedrørende eventuelle justeringer inden for forligsrammerne.

Udvalget er videreført efter indgåelsen af forsvarsforliget af 29. juni 1984, der omfatter årene 1985-87, og som er indgået mellem de samme partier.

Det er indlysende, at fem partier er i deres gode ret til at oprette et privat kontaktudvalg og her diskutere, hvad de måtte ønske, herunder forsvars- og sikkerhedspolitik. Udvalget har også ubetinget ret til at modtage oplysninger fra regeringen, lige så vel som alle andre organisationer har ret til at stille spørgsmål til regeringen og modtage svar på disse spørgsmål.

I denne som i alle andre henseender må kontaktudvalget mellem de fem partier netop betragtes på linie med alle andre udvalg, komiteer, partiorganisationer, foreninger m.v., som beskæftiger sig med politiske forhold.

Derimod kan opgaver, som efter forfatningen m.v. påhviler folketinget og dets medlemmer og udvalg, selvfølgelig ikke overlades til et sådant udvalg, lige så lidt som f.eks. kontrollen med landbrugsministerens varetagelse af sit ministerium ville kunne overlades til f.eks. Landbrugsrådet.

Folketinget bør derfor under ingen omstændigheder tillade, at den parlamentariske kontrol helt eller delvis søges overladt til 11-mands-udvalget.

Problemstillingen er udmærket beskrevet af Arne Stinus (RV), der i folketinget den 22. marts 1984, jfr. Folketingstidende 1983-84, forhandlingerne sp. 2789, udtalte følgende:

»Det radikale venstre føler, at der er et behov for en drøftelse af den parlamentarisk-demokratiske kontrol med Danmarks deltagelse i NATO-samarbejdet. Som tingene fungerer i dag, og som de også fungerede under den tidligere socialdemokratiske regering, træffes beslutninger af vidtrækkende betydning for Danmark uden om folketinget.

Kritikere af den førte politik har ikke adgang til vigtige sikkerhedspolitiske beslutninger, og det er i strid med det folkestyre, vi har. Det er naturligt og forståeligt, at mange af disse spørgsmål diskuteres i det såkaldte 11-mands-udvalg, bestående af repræsentanter fra forsvarsforligets partier, men dette udvalg er ikke og kan aldrig blive et organ, som fører parlamentarisk kontrol med Danmarks forsvarspolitik.«

Desværre er der forhold, der tyder på, at udvalget er ved at få en sådan rolle.

Et par sager fra 1985 belyser dette forhold. Det skal siges, at det jo er svært for udenforstående at dokumentere, hvad der foregår i dette udvalg, idet dets virksomhed finder sted i hemmelighed.

Den 1. marts 1985 kunne Politiken meddele, at socialdemokratiet ville spørge forsvarsminister Hans Engell i 11-mands-udvalget om sagen om de nye atomartillerigranater, der kan udstyres med neutronsprænghoveder, og som USA ønsker udstationeret i Vesteuropa.

Det fremgik af Politikens artikel, at socialdemokratiet foretrak den mere uformelle kontakt til forsvarsministeren via 11-mands-udvalget, medens venstresocialisterne derimod foretrak at rejse sagen i det udenrigspolitiske nævn. Sagen rejser det spørgsmål, om folketinget overhovedet var blevet orienteret i noget som helst omfang, såfremt venstresocialisterne ikke havde taget sagen op.

Sagen understreger, at det forhold, at en sag tages op i 11-mands-udvalget, ikke må tages som udtryk for, at der dermed er sikret nogen parlamentarisk kontrol. Det er i øvrigt uklart, om 11-mands-udvalget faktisk modtog oplysninger om sagen. Forsvarsministeren meddelte i svaret på spørgsmål S 1643, at sagen om forbedringer af de